Από τον Καποδίστρια ως τον Όθωνα

Στα 1827, η κατάσταση ήταν απελπιστική στην Ελλάδα. Το Μεσολόγγι είχε πέσει, οι Τούρκοι πολιορκούσαν την Ακρόπολη της Αθήνας, ο Αιγύπτιος Ιμπραήμ βρισκόταν στην Πελοπόννησο και οι Έλληνες τσακώνονταν μεταξύ τους, συσπειρωμένοι στο αγγλικό κόμμα υπό τον Αλ. Μαυροκορδάτο και τον Ανδρέα Μιαούλη (με κύρια επιρροή στα νησιά), στο γαλλικό με αρχηγούς τον Ιωάννη Κωλέττη και τον Γ. Κουντουριώτη (με κύρια επιρροή στη Ρούμελη) και στο ρωσικό με ηγέτη τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη (με κύρια επιρροή στην Πελοπόννησο).

Στον διεθνή ορίζοντα, όμως, τα πράγματα είχαν πάρει διαφορετική τροπή. Από τις 4 Απριλίου 1826, ο νέος τσάρος Νικόλαος Α’ (1796 - 1855) είχε υπογράψει με την Αγγλία το πρωτόκολλο της Πετρούπολης. Ήταν το πρώτο κείμενο, που ανέφερε τη λέξη Ελλάδα στη διεθνή διπλωματία. Τη θεωρούσε αυτοδιοικούμενη χώρα, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου.

Μετά την ηρωική έξοδο του Μεσολογγίου και τις σφαγές που ακολούθησαν στις 10 Απριλίου του 1826, οι πιέσεις προς τις κυβερνήσεις έγιναν πιο έντονες. Υπογραφές με παγκόσμιο κύρος, όπως του Βίκτορα Ουγκώ (1802 - 1885), του Φραγκίσκου Ρενέ υποκόμη ντε Σατομπριάν (1768 - 1848) και του Πέτρου ντε Μπερανζέρ (Βερανζέρου,1780 - 1857), έμπαιναν στις εκκλήσεις για βοήθεια στους Έλληνες. Ζητούσαν να απομονωθεί η Αυστρία του Μέτερνιχ και να αναγνωριστεί η Ελλάδα ντε φάκτο.

Από τη στιγμή που έπεσε το Μεσολόγγι, ο Κιουταχής κι ο Ιμπραήμ βάλθηκαν να καταστείλουν την ελληνική επανάσταση. Ο Ιμπραήμ ανέλαβε την Πελοπόννησο κι ο Κιουταχής τη Στερεά Ελλάδα. Η άμυνα της Ακρόπολης της Αθήνας έδωσε νέα ώθηση στο φιλελληνικό κίνημα. Η σημερινή πρωτεύουσα, τότε ακόμη ήταν ένα άσημο χωριουδάκι αλλά για τους ελληνολάτρες διανοούμενους, περισσότερη αξία είχε το ένδοξο παρελθόν της.

Μέσα σ’ αυτό το κλίμα, ξεκίνησε η αντιπαλότητα για το πού θα γινόταν η Γ’ Εθνοσυνέλευση, η οποία εκκρεμούσε από ένα χρόνο πριν. Ρουμελιώτες και νησιώτες προτιμούσαν την Αίγινα. Οι Πελοποννήσιοι την Ερμιόνη. Με τη μεσολάβηση ξένων, βρέθηκε συμβιβαστική λύση: Συμπτωματικά, όλες οι αντιπροσωπείες βρέθηκαν στο χωριό Δαμαλάς, κοντά στην αρχαία Τροιζήνα. Οι εργασίες της Γ’ Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας ξεκίνησαν στις 26

Μαρτίου και έληξαν στις 5 Μαΐου. Η πιο σημαντική απόφασή της πάρθηκε στις 2 Απριλίου του 1827: Εξέλεξε κυβερνήτη της Ελλάδας τον Ιωάννη Καποδίστρια. Ήταν πρόταση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη από το 1824, αλλά τότε αντιδρούσαν οι Άγγλοι. Στα 1827, τα πράγματα ήταν διαφορετικά και η επιλογή του ψηφίστηκε ομόφωνα. Μια ακόμα σημαντική απόφαση ήταν η ψήφιση του νέου «Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος» που τροποποιούσε αυτό της πρώτης συνέλευσης στην Επίδαυρο (1821).

Η λήξη των εργασιών της εθνοσυνέλευσης βρήκε τους Έλληνες να τσακώνονται χειρότερα από πριν: Η «αντικυβερνητική επιτροπή» που θα λειτουργούσε ως προσωρινή κυβέρνηση, ώσπου να φθάσει ο Καποδίστριας, έπρεπε να εγκατασταθεί στο Ναύπλιο. Μια κουβέντα ήταν. Ο Θεόδωρος Γρίβας με τους δικούς του κατείχε το Παλαμήδι. Ο Νάσος Φωτομάρας την Ακροναυπλία (Ιτς Καλέ). Οι δυο τους ανταγωνίζονταν για την κυριαρχία στην πόλη, όπου πολιτάρχης ήταν ο Σταλυρος Γρίβας, αδελφός του Θεόδωρου. Κανένας τους δεν επέτρεπε την είσοδο στην πόλη, οποιουδήποτε που θεωρούσε ότι δεν ήταν «δικός του», με αποτέλεσμα να μην μπαίνει κανείς. Την ίδια ώρα, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ως αρχιστράτηγος Πελοποννήσου, κινιόταν προς την Αργολίδα με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τους ντόπιους καθώς τα πράγματα δεν πήγαιναν καθόλου καλά στην Ηλεία και στην Αχαΐα. Ο Κολοκοτρώνης επειγόταν να εγκατασταθεί η «αντικυβερνητική επιτροπή» στο Ναύπλιο μπας και ξεκινήσει να γίνεται δουλειά. Οι ολιγαρχικοί που είχαν εξοργιστεί με την εκλογή του Καποδίστρια ως κυβερνήτη, διέδωσαν ότι πραγματικός σκοπός του ήταν να κυριεύσει το Ναύπλιο. Γρίβας και ολιγαρχικοί συμφώνησαν ο πρώτος να κρατήσει το Παλαμήδι και οι άλλοι να εξοντώσουν τον Γέρο του Μοριά.

Ο Κολοκοτρώνης μπήκε στο Ναύπλιο μόνος χωρίς συνοδεία. Ο Γρίβας τον άφησε. Ο Κολοκοτρώνης έβγαλε αμέσως διακήρυξη, με την οποία καλούσε τους Έλληνες σε ενότητα και σε αγώνα για να εκδιωχθεί ο Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο. Στήθηκε ολόκληρη συνωμοσία, με τον Κολοκοτρώνη να εκδιώκεται από το Ναύπλιο που παρέμεινε κάτω από την εξουσία του Γρίβα.

Οι εμφύλιες ραδιουργίες συνεχίζονταν με τον Κιουταχή να παίρνει την Ακρόπολη της Αθήνας (25 Μαΐου 1827) και τον Ιμπραήμ να βαδίζει με τους Αιγυπτίους του ανεμπόδιστα στην Πελοπόννησο. Όμως, την ημέρα που έπεσε η Ακρόπολη, η Γαλλία προσχώρησε στο πρωτόκολλο της Πετρούπολης.

Η πανευρωπαϊκή λαϊκή πίεση απέφερε καρπούς στις 6 Ιουλίου του 1827. Την ημέρα αυτή, υπογράφτηκε η συνθήκη του Λονδίνου ανάμεσα στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία. Αναγνώριζε αυτόνομη Ελλάδα από τη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού και νότια, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου. Το κυριότερο όμως ήταν πως η συνθήκη

περιελάμβανε μυστικά άρθρα, που προέβλεπαν την αποστολή τριεθνούς στόλου στην Πελοπόννησο, με εντολή την επιβολή των αποφάσεων. Εκτελεστές της συνθήκης ορίστηκαν οι ναύαρχοι Ερρίκος Δανιήλ Γκοτιέ κόμης Ντεριγνί (1782 - 1835) για τη Γαλλία, Εδουάρδος Κόδριγκτον (1770 - 1851) για την Αγγλία και Λογγίνος Χέιντεν (1772 - 1840) για τη Ρωσία.

Η πρόταση να αναλάβει ο Καποδίστριας κυβερνήτης της Ελλάδας έφτασε στον αποδέκτη της, πριν ο τριεθνής στόλος αποπλεύσει για την Ελλάδα. Δέχτηκε με συγκίνηση. Αυτή τη φορά, οι διεθνείς συνθήκες ήταν ευνοϊκέ καθώς είχε επέλθει ρωσοαγγλική προσέγγιση. Από τις 8 Απριλίου (έξι μέρες μετά την εκλογή του, την οποία ο ίδιος ακόμα αγνοούσε), γνώριζε για τις διαβουλεύσεις που οδήγησαν στην υπογραφή της συνθήκης του Λονδίνου, τρεις μήνες αργότερα. Με επιστολή του προς τον πρόεδρο της εθνοσυνέλευσης, στις 14 Αυγούστου, ειδοποίησε την ελληνική κυβέρνηση ότι αποδέχεται και εξέφρασε τις ευχαριστίες του για την τιμή (η εθνοσυνέλευση είχε πια διαλυθεί και η επιστολή επιδόθηκε στον πρόεδρο της Βουλής, που την ανακοίνωσε στο σώμα, στα μέσα Οκτωβρίου). Με άλλη επιστολή του (από 19 Αυγούστου) πληροφόρησε για τις ενέργειές του την «αντικυβερνητική επιτροπή» (προσωρινή κυβέρνηση). Στη συνέχεια, ξεκίνησε πολύμηνο ταξίδι σε Πετρούπολη, Λονδίνο, Παρίσι, για να εξασφαλίσει τη συγκατάθεση των μεγάλων δυνάμεων στην εκλογή του και να ζητήσει σοβαρή οικονομική βοήθεια προς την Ελλάδα,

Μη γνωρίζοντας τα μυστικά άρθρα, η Τουρκία απέρριψε τους όρους της συνθήκης. Οι στόλοι των τριών δυνάμεων απέπλευσαν με προορισμό την Ελλάδα. Οι τρεις ναύαρχοι έφτασαν με τον στόλο τους στ' ανοιχτά της Δυτικής Πελοποννήσου. Η Τουρκία έστειλε ενισχύσεις στον Ιμπραήμ που οδήγησε τον στόλο του στο Ναβαρίνο (τη σημερινή Πύλο). Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος διέθετε 89 πλοία με 2458 κανόνια και 16.000 άνδρες. Ο τριεθνής, μόλις 27 πλοία με 1276 κανόνια.

Στις 8 Οκτωβρίου του 1827, ο τριεθνής στόλος μπήκε στο λιμάνι του Ναβαρίνου. Σκοπός των τριών ναυάρχων ήταν να πείσουν τον Ιμπραήμ να σταματήσει τη λεηλασία της

Μεσσηνίας. Ο Κόντριγκτον έστειλε με μια βάρκα μερικούς αξιωματικούς να προτείνουν τρόπο συνάντησης με τον Ιμπραήμ. Όμως, κάποιος Τούρκος πυροβόλησε και σκότωσε τον Έλληνα πλοηγό. Από τη βάρκα κι από τη γαλλική ναυαρχίδα απάντησαν με πυροβολισμούς. Ένα αιγυπτιακό πλοίο ανταπάντησε με κανονιοβολισμούς.

Αναπάντεχα, η ναυμαχία είχε αρχίσει. Κράτησε, ώσπου έδυσε ο ήλιος. Το αποτέλεσμα ήταν τραγικό για τον Ιμπραήμ: Είχε χάσει εξήντα πλοία και 6.000 άνδρες. Από τον τριεθνή στόλο, είχαν σκοτωθεί 172 άνδρες. Όμως, όλα τα πλοία του ήταν εκεί, έτοιμα να ξαναρχίσουν ναυμαχία, αν χρειαζόταν. Κι αυτή τη φορά, η αντιστοιχία ήταν 27 πολεμικά του τριεθνούς στόλου έναντι 29 του τουρκοαιγυπτιακού.

Δεν χρειάστηκε. Ο Ιμπραήμ προτίμησε να εκκενώσει την Πελοπόννησο. Όταν ο Καποδίστριας θα έφτανε στην Ελλάδα, ο Μοριάς θα ήταν ελεύθερος. Η αγγλική κυβέρνηση του υποσχέθηκε ότι θα έστελνε πλοίο να τον παραλάβει από την Ιταλία. Έφυγε έγκαιρα από την Ελβετία αλλά μάταια περίμενε στην Αγκόνα επί επτά εβδομάδες το πλοίο. Τελικά, πήγε στη Μάλτα, όπου βρισκόταν ο Κόδριγκτον, που του ζήτησε να ακολουθήσει συγκεκριμένες εντολές. Ο Καποδίστριας απάντησε ότι το συμφέρον της Ελλάδας του υπαγόρευε να βαδίσει με βάση τα όσα ορίζονταν στη συνθήκη της 6ης Ιουλίου, χωρίς προτιμήσεις προς κάποια από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις. Πέτυχε και την απελευθέρωση 120 Ελλήνων ναυτών που κρατούνταν φυλακισμένοι στη Μάλτα με την κατηγορία ότι ήταν πειρατές και αποδέσμευσε το πλοίο τους που είχε δημευτεί. Στις 2 Ιανουαρίου 1828, επιβιβάστηκε στο αγγλικό πολεμικό «Γουόρσπάιτ» με προορισμό την Αίγινα, όπου ήταν η έδρα της «αντικυβερνητικής επιτροπής».

Το «Γουόρσπαιτ» συνάντησε αντίξοες καιρικές συνθήκες και στράφηκε προς το Ναύπλιο. Μπήκε στο λιμάνι, στις 8 Ιανουαρίου 1828, με τη συνοδεία και του γαλλικού «Ήρα» καθώς και του ρωσικού «Ελένη». Γνώρισε αποθεωτική υποδοχή.

Έπεσε με τα μούτρα στη δουλειά. Πέντε μέρες αργότερα, μετέφερε την πρωτεύουσα στην Αίγινα. Διόρισε μια 27μελή κυβέρνηση και μια γραμματεία με πρώτο πρόεδρο τον ιστορικό Σπυρίδωνα Τρικούπη κι έμεινε στο νησί ως το 1829, οπότε ξαναγύρισε στο Ναύπλιο που πια οι Τούρκοι δεν μπορούσαν να απειλήσουν. Τη χρονιά εκείνη, τη Ρωσία κυβερνούσε ο τσάρος Νικόλαος Α' που ξεκίνησε πόλεμο με την Τουρκία. Τον Αύγουστο την είχε στριμώξει πολύ άσχημα. Οι Τούρκοι χρειάζονταν ενισχύσεις κι ανακάλεσαν τη στρατιά τους από την ακόμη κατεχόμενη Αττική.

Για τον Ιωάννη Καποδίστρια, η ευκαιρία ήταν μοναδική. Εξήγησε στον αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων Δημήτριο Υψηλάντη, τι ακριβώς ήθελε. Ο Υψηλάντης με 3.000 άνδρες κατέλαβε τα στενά της Πέτρας, στη Βοιωτία, κόβοντας την τουρκική αποχώρηση. Οι Τούρκοι έφτασαν εκεί στις 10 Σεπτεμβρίου του 1829. Οι αρχηγοί τους έμειναν έκπληκτοι. Φαντάζονταν πως οι Έλληνες δεν θα τους ενοχλούσαν, αφού αποχωρούσαν. Ήταν όμως αναγκασμένοι να δώσουν μάχη, αν ήθελαν να περάσουν.

Ξημερώματα 12 Σεπτεμβρίου του 1829 άρχισε η τουρκική επίθεση. Ως το μεσημέρι, εκατό Τούρκοι και τρεις Έλληνες κείτονταν νεκροί. Τα στενά της Πέτρας φάνταζαν απόρθητα. Οι Τούρκοι σήμαναν υποχώρηση. Καίγονταν να περάσουν και ζήτησαν διαπραγματεύσεις. Ο Υψηλάντης υποσχέθηκε να τους αφήσει, μόνον αν έπαιρναν μαζί τους και τα στρατεύματα που είχαν στη Λιβαδειά, στην Αλαμάνα και στις Θερμοπύλες.

Οι επικοινωνίες της εποχής κάθε άλλο παρά άψογες μπορούσαν να θεωρηθούν και οι Τούρκοι δεν διαθέτανε τις καλύτερες. Δεν ήξεραν ότι ο ρωσοτουρκικός πόλεμος είχε τελειώσει από τη 1 Σεπτεμβρίου. Έτσι, στις 14 του μήνα άρχισαν την εκκένωση με τους Έλληνες να βοηθούν στη μετακόμιση. Η απελευθέρωση ολόκληρης της Ανατολικής Στερεάς κόστισε τρεις νεκρούς και δώδεκα τραυματίες. Τους τελευταίους της ελληνικής επανάστασης.

Στη Βρετανία, οι διαβουλεύσεις ανάμεσα στην Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία για το μέλλον της Ελλάδας κατέληξαν σε συμφωνία στις 3 Φεβρουαρίου 1830. Τότε, υπογράφτηκε το λεγόμενο πρωτόκολλο του Λονδίνου. Με το πρώτο του άρθρο, έδινε στη χώρα μας αυτό που ποθούσε: Τη διεθνή αναγνώριση της ανεξαρτησίας της:

«Η Ελλάς θέλει σχηματίσει εν κράτος ανεξάρτητον και θέλει χαίρει όλα τα δίκαια, πολιτικά, διοικητικά και εμπορικά, τα προσφεφυκότα εις εντελή ανεξαρτησίαν».

Θυσίες και μάχες εννιά χρόνων και δυο χρόνων άοκνες διπλωματικές προσπάθειες του Ιωάννη Καποδίστρια καρποφορούσαν. Στις 30 Απριλίου, η Τουρκία αποδέχτηκε το πρωτόκολλο, αναγνωρίζοντας και αυτή πως στο εξής είχε να κάνει με ανεξάρτητο κράτος. Όμως, πέρα από το πρώτο άρθρο, όλα τα άλλα σημεία του πρωτοκόλλου ήταν δυσμενή για την Ελλάδα. Εδαφικά, περιοριζόταν στην Πελοπόννησο, σ' ένα μόνο κομμάτι της Στερεάς, στην Εύβοια, τη Σκύρο και τις Κυκλάδες. Ως πολίτευμα, οριζόταν η κληρονομική μοναρχία, ενώ η αποδοχή του πρωτοκόλλου προϋπέθετε και την αποδοχή της ειρήνης με την Τουρκία.

Ο Καποδίστριας ήθελε το πρώτο άρθρο αλλ' όχι και τα υπόλοιπα. Σύμφωνα με τις υποδείξεις του, η Γερουσία ενέκρινε ομόφωνα την πρόταση να συνταχθεί υπόμνημα με παρατηρήσεις πάνω στο κείμενο του πρωτοκόλλου. Έτσι, ο Καποδίστριας απάντησε στις μεγάλες δυνάμεις πως η Ελλάδα υιοθετούσε την αναγνώριση της ανεξαρτησίας αλλά πολύ δυσκολευόταν να εφαρμόσει τα υπόλοιπα άρθρα.

Οι καρποί της πολιτικής του ήρθαν μετά από δυο χρόνια, όταν ο ίδιος είχε πια δολοφονηθεί. Στα τρεισήμισι χρόνια, από Ιανουάριο του 1827 ως τον Σεπτέμβριο του 1831, ο Καποδίστριας κατάφερε να αναδιοργανώσει μαζί με τον Δημήτριο Υψηλάντη τον στρατό και να διώξει τους Τούρκους από τη Ρούμελη (εκτός από την ακρόπολη της Αθήνας) και από την Πελοπόννησο. Πέτυχε να αναγνωριστεί η Ελλάδα ανεξάρτητο κράτος με διεύρυνση των συνόρων που οι δυνάμεις πρότειναν. Εξάλειψε τη ληστοκρατία και την πειρατεία, ίδρυσε παντού δημοτικά σχολεία κι έφτιαξε διδασκαλείο. Οργάνωσε τη γεωργία, ίδρυσε γεωργική σχολή και καθιέρωσε την καλλιέργεια της πατάτας. Δημιούργησε Τράπεζα, έκοψε ελληνικό νόμισμα, οργάνωσε τη Δικαιοσύνη και τα οικονομικά του κράτους και ξόδεψε την προσωπική του περιουσία τσοντάροντας σε δημόσια έργα. Ουσιαστικά, παρέλαβε χάος και δημιούργησε κράτος.

Όμως, τα τριάντα χρόνια στην υπηρεσία του τσάρου δεν του επέτρεπαν να τα πηγαίνει και τόσο καλά με τις δημοκρατικές διαδικασίες. Κυβερνούσε συγκεντρωτικά με συγκαλυμμένη απολυταρχία. Παραμέρισε και δυσαρέστησε τον Μαυροκορδάτο, τους Μαυρομιχαλαίους, τον Μιαούλη κι όλους τους άλλους που μοιράζονταν την εξουσία, πριν να έρθει. Η επιμονή του να θέλει διεύρυνση των συνόρων σε βάρος της Τουρκίας, δυσαρεστούσε μόνιμα τη Γαλλία, που παρουσιαζόταν εκείνο τον καιρό ως ο μόνιμος προστάτης του σουλτάνου. Και η ύπαρξή του ανέστελλε την πραγματοποίηση ενός από τους όρους του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου: Να εγκαθιδρυθεί δηλαδή στην Ελλάδα κληρονομική βασιλεία. Ξένοι πράκτορες ανέλαβαν δράση: Με ενέργειες του Ανδρέα Μιαούλη, η Ύδρα και η Σύρος αποστάτησαν, ενώ οι Μαυρομιχαλαίοι υποκίνησαν στάση, στη Μάνη. Ο Καποδίστριας απάντησε συλλαμβάνοντας και φυλακίζοντας τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη. Ο αδερφός του Κωνσταντίνος κι ο ανιψιός του Γεώργιος μπήκαν κάτω από αστυνομική παρακολούθηση.

Ο πολιτάρχης, όπως λεγόταν τότε ο αρχηγός της αστυνομίας, αντί να αλλάζει κάθε βδομάδα τους δύο χωροφύλακες συνοδούς των Μαυρομιχαλαίων, όπως είχε εντολή, τους άφησε 40 μέρες. Έτσι, οι παρακολουθούμενοι κατάφεραν να τους κάνουν συνεργούς. Λίγες μέρες πριν από τη δολοφονία του Καποδίστρια, οι Μαυρομιχαλαίοι κι οι συνοδοί τους χωροφύλακες μπήκαν σε κατάστημα όπλων, στο Ναύπλιο. Οι Μαυρομιχαλαίοι πήραν δυο καινούρια, αγόρασαν και τσακμακόπετρες, τα δοκίμασαν πυροβολώντας μέσα στο μαγαζί, τα βρήκαν εντάξει, τα πλήρωσαν κι έφυγαν. Την Παρασκευή, 25 Σεπτεμβρίου, μια γρια πήγε

στην πολιταρχία και κατάγγειλε πως άκουσε τους Κωνσταντίνο και Γεώργιο Μαυρομιχάλη να κουβεντιάζουν με τους δυο χωροφύλακες ότι έπρεπε να σκοτώσουν τον Καποδίστρια μπροστά στην εκκλησία, την επομένη, Σάββατο 26 του μήνα. Η αναφορά έφτασε στον πολιτάρχη που απέφυγε να ειδοποιήσει οποιονδήποτε.

Το Σάββατο, ο Καποδίστριας ήταν κρυολογημένος και δε βγήκε από το σπίτι. Την επομένη, 27 Σεπτεμβρίου του 1831, αποφάσισε να επισκεφτεί την εκκλησία του αγίου Σπυρίδωνος. Στα σκαλιά, τον πρόλαβαν οι Μαυρομιχαλαίοι και οι δύο χωροφύλακες. Πυροβόλησαν και οι τέσσερις. Ο κυβερνήτης έπεσε νεκρός. Νεκρός έπεσε κι ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης, καθώς τον τραυμάτισε ένας από τους φρουρούς του Καποδίστρια και το πλήθος τον λιντσάρισε.

Ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης και οι δυο χωροφύλακες πήγαν κατευθείαν στο σπίτι του Γάλλου πρεσβευτή, βαρόνου Ρουάν, στον οποίο παρέδωσαν τα όπλα τους. Εκεί τους βρήκε κι ο πολιτάρχης. Σε λίγο, ο φρούραρχος του Ναυπλίου Αντόνιο Φιγκέιρα ντ' Αλμέιντα (1784 - 1847) ζητούσε από τον πρέσβη να του παραδοθούν οι δολοφόνοι. Ο Ρουάν τα έχασε. Γνώριζε πως ο Πορτογάλος φιλέλληνας φρούραρχος ήταν παντρεμένος με τη Ζωή Μαυροκορδάτου και τον υπολόγιζε στη δική του μεριά. Όμως, ο υποστράτηγος πια μαχητής δεν είχε ξοδέψει τα χρόνια του πολεμώντας στην Ελλάδα για να ανεχθεί πολιτικές ίντριγκες και δολοφονίες.

Ο Ρουάν ζήτησε επίσημα χαρτιά. Ο φρούραρχος γύρισε το απόγευμα με ένταλμα. Το υπέγραφαν τα μέλη της προσωρινής επιτροπής που σχηματίστηκε μετά τη δολοφονία: Ο αδερφός του νεκρού, Αυγουστίνος Καποδίστριας, ο αρχηγός του γαλλικού κόμματος, Ιωάννης Κωλλέτης, και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ο πρεσβευτής απάντησε πως δεν αναγνωρίζει καμιά προσωρινή επιτροπή. Ο Αλμέιντα, περίπου, του είπε:

«Ή τους παραδίδεις με το καλό ή θ' αφήσω τα πλήθη να μπουν μέσα, οπότε ούτε για σένα εγγυώμαι».

Παραδόθηκαν, δικάστηκαν και καταδικάστηκαν ο Μαυρομιχάλης κι ο ένας χωροφύλακας σε θάνατο κι ο άλλος σε 20 χρόνια φυλακή. Ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης εκτελέστηκε. Οι χωροφύλακες αμνηστεύτηκαν. Στα 1838, ο καταδικασμένος σε θάνατο ήταν λοχίας κι ο άλλος σωματοφύλακας των Μαυρομιχαλαίων.

Η είδηση για τη δολοφονία του κυβερνήτη προκάλεσε την άμεση αντίδραση των διοικητών του ελληνικού τακτικού στρατού που έβγαλαν περιπόλους στους δρόμους και κατάφεραν να διατηρήσουν την τάξη. Την ίδια ώρα, ο αδελφός του δολοφονημένου, ο Αυγουστίνος Καποδίστριας, μη έχοντας άλλο στήριγμα, έστελνε στη Μάνη να ειδοποιήσουν τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και συγκαλούσε την Γερουσία σε έκτακτη συνεδρίαση.

Μόλις έξι ώρες μετά τη δολοφονία, ο Γέρος του Μοριά έμπαινε στο Ναύπλιο καλπάζοντας, επικεφαλής 150 καβαλάρηδων. Η παρουσία του προκάλεσε ανακούφιση σε λαό και Γερουσία. Με ψήφισμά τους, οι γερουσιαστές εξέλεξαν τριμελή «Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος» με τον Αυγουστίνο Καποδίστρια πρόεδρο και μέλη τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και τον εκπρόσωπο του γαλλικού κόμματος, έμπειρο πολιτικό Ιωάννη Κωλέττη, που όμως είχε τις δικές του φιλοδοξίες. Εναντίον τους συνασπίστηκαν οι αντιπολιτευόμενοι τον νεκρό Καποδίστρια «συνταγματικοί» (αυτοί που ζητούσαν την ψήφιση συντάγματος). Οι Έλληνες χωρίστηκαν σε δύο στρατόπεδα:

Κυβερνητικοί, οι οπαδοί της Επιτροπής, συνταγματικοί οι αντίθετοι που υποστήριζαν (και μάλλον είχαν δίκιο) ότι η Γερουσία είχε παρανομήσει, ως αναρμόδια να εκλέξει κυβέρνηση, καθώς το έργο αυτό ανήκε στην υπό αναστολή εργασιών διατελούσα Δ' Εθνοσυνέλευση.

Προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη νέων εκπροσώπων σε μια ανανεωμένη Εθνοσυνέλευση (την είπαν Ε'). Ο Κωλέττης προωθούσε τους δικούς του, ο Αυγουστίνος κυβερνητικούς, οι συνταγματικοί τρίτους κι ο Κολοκοτρώνης στη μέση προσπαθούσε να κρατά ισορροπίες. Η βία και η νοθεία βασίλευαν και στο Ναύπλιο κατέπλευσαν διπλάσιοι από τον κανονικό αριθμό πληρεξούσιοι, ενώ ήδη ο Κωλέττης είχε διαφωνήσει δημόσια, είχε προχωρήσει στην προβολή του δικού του κόμματος και είχε προσεταιριστεί τους συνταγματικούς. Τελικά, μια εξελεγκτική επιτροπή ανέλαβε να ξεσκαρτάρει τα πληρεξούσια, απορρίπτοντας τα πλαστά. Βρέθηκαν ενενήντα έγκυρα.

Στην πρώτη τακτική συνεδρίαση, 7 Δεκεμβρίου του 1831, η τριμελής Επιτροπή υπέβαλε τις παραιτήσεις της. Στη δεύτερη, 8 του μήνα, ο Αυγουστίνος Καποδίστριας εκλέχτηκε προσωρινός (μέχρι την οριστική ψήφιση συντάγματος) «πρόεδρος της κυβερνήσεως», προκαλώντας οριστική διάσπαση της εθνοσυνέλευσης. Οι μάχες κυβερνητικών και συνταγματικών ξεκίνησαν την επομένη, 9 Δεκεμβρίου, με τους κυβερνητικούς να έχουν μαζί τους και τον τακτικό στρατό και να στριμώχνουν άσχημα τους αντιπάλους τους. Την επομένη, οι συνταγματικοί ζήτησαν να τους επιτραπεί ειρηνική αποχώρηση. Έφυγαν στις 12 του μήνα και μαζί τους πήγε και ο Κωλέττης. Στην Κόρινθο, έστησαν νέα συνέλευση.

Αυτόματα, στην Ελλάδα λειτουργούσαν δύο εθνοσυνελεύσεις και δύο κυβερνήσεις: Του Αυγουστίνου Καποδίστρια και των συνταγματικών με ουσιαστικό «πρωθυπουργό» τον Κωλέττη, καθώς οι δυο άλλοι εκλεγέντες (Κουντουριώτης και Ζαΐμης) έμεναν στην Ύδρα. Ο εμφύλιος ήταν πια γεγονός. Με την εκλογή του ανώτατου άρχοντα να εκκρεμεί. Και με τους συνταγματικούς να ενισχύονται από τους παλιούς καπεταναίους του απελευθερωτικού αγώνα.

Τον Φεβρουάριο του 1832 ξεκίνησαν οι διαδικασίες των τριών δυνάμεων για την εκλογή του Όθωνα. Τον Μάρτιο, η Εθνοσυνέλευση του Ναυπλίου ανακήρυξε τον Αυγουστίνο Καποδίστρια «κυβερνήτη της Ελλάδος» με προφανή σκοπό να αναγνωριστεί πρωθυπουργός από τον νέο βασιλιά, όποτε αυτός ερχόταν. Σε καθοριστικές μάχες, οι κυβερνητικοί νικήθηκαν από τους συνταγματικούς, επήλθε ένα είδος συμβιβασμού, ο Αυγουστίνος παραιτήθηκε κι έφυγε στην Κέρκυρα.

Στο Ναύπλιο πανηγύριζαν. Διαδηλωτές φώναζαν «Ζήτω το σύνταγμα, ζήτω ο Όθων». Μόλις είχε γίνει γνωστό το περιεχόμενο της κοινής προκήρυξης των τριών μεγάλων δυνάμεων, που είχε εκδοθεί στις 26 Φεβρουαρίου. Ανάμεσα στα άλλα, έλεγε:

«Έλληνες,

Τα της νέας τύχης σας συνεπληρώθησαν. Αι Αυλαί της Γαλλίας, της Μεγάλης Βρετανίας και της Ρωσίας εξέλεξαν εσχάτως τον βασιλέα σας κατά την γενομένη προς αυτάς υπό του ελληνικού έθνους αίτησιν (…).

Έλληνες,

Περικλείσατε τον νέον υμών άνακτα μετ' ευγνωμοσύνης και αγάπης. Πιστοί υπήκοοι, κυκλώσατε τον θρόνον του. Βοηθήσατε δια της αφοσιώσεώς σας αυτόν να παράσχη οριστικόν σύνταγμα εις το κράτος και εξασφαλίσει εξωτερικώς μεν την ειρήνην, εσωτερικώς δε την ησυχίαν, το κράτος των νόμων και την τάξιν…».

Οι διαδηλωτές δεν έδιναν σημασία στο γεγονός ότι κανένας δεν είχε ζητήσει από τους ξένους να βρουν βασιλιά για την Ελλάδα και κολλούσαν στην αναφορά ότι ο «βασιλιάς» τους θα παραχωρούσε σύνταγμα.

Τον ιίδιο καιρό, τα προβλήματα με τους Τούρκους εντάθηκαν. Η τουρκική δυσαρέσκεια για τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους δεν είχε να κάνει τόσο με το πλήγμα στο γόητρο από την απώλεια εδαφών και με τις κατοπινές εθνικιστικές εξάρσεις, όσο με το πρακτικό αποτέλεσμα που συνεπαγόταν το χάσιμο τεράστιων πόρων από την ως τότε φορολογία. Εκείνο που κυρίως ενδιέφερε την Οθωμανική αυτοκρατορία, ήταν να μην υπάρξουν και άλλες απώλειες.

Στις 30 Αυγούστου του 1832, η διάσκεψη του Λονδίνου αποδεχόταν την αξίωση του πια νεκρού κυβερνήτη να γίνει ελληνοτουρκικό σύνορο η γραμμή Άρτας - Βόλου. Η Οθωμανική αυτοκρατορία, κλήθηκε να υπογράψει τη συμφωνία του νέου καθορισμού των συνόρων αλλά και να αναγνωρίσει τις διαδικασίες επιλογής του Όθωνα ως βασιλιά του νέου κράτους. Μετά από επιμονή της τουρκικής πλευράς, στο σχετικό έγγραφο, δυο φορές αναφέρεται ότι ο Όθων είναι βασιλιάς «*εντός των καθορισθέντων ορίων του κράτου*ς». Παράλληλα, ξεκίνησε άγρια καταπίεση των Ελλήνων στις περιοχές Μακεδονίας, Θράκης, Μ. Ασίας, στην Κρήτη και στα νησιά του Αιγαίου σαν η Υψηλή Πύλη να προσπαθούσε να βγάλει από αυτούς όσα έχασε από τους άλλους.

Ο Όθων έφτασε στο Ναύπλιο στις 25 Ιανουαρίου του 1833. Για να παραχωρήσει σύνταγμα, χρειάστηκε να περάσουν ακόμα δέκα χρόνια και να στεφθεί με επιτυχία η επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου.

(«Ιστορία του Έθνους», 2.10.2010) (τελευταία επεξεργασία, 21.11.2010)